

Профсоюзи, правозащитные и профессиональные организации являются наиболее действенными институтами гражданского общества в процессе взаимодействия с государственной властью, поскольку они обеспечивают обязательное взаимодействие с государством для урегулирования возможных конфликтов между интересами общества и государственной властью, способствуют постоянной и всесторонней защите интересов каждого лица, ее неотчуждаемых прав и свобод и созданию действенной системы реализации указанных прав.

Ключевые слова: общественные организации, публичная власть, профессиональные союзы, правозащитные организации, религиозные организации, гражданский контроль.

Kovalchuk V. B. Legal principles of public organizations in the making of civil society in Ukraine.

In research legal principles of organization and activity of public organizations are analysed as a base institute of civil society. In particular, attention is concentrated on legal status of trade unions, religious and human rights organizations that are the most effective institutes of influence on activity of public government bodies.

Trade unions, religious and human rights organizations are the most effective institutes of civil society in the process of co-operating with state power, as they provide the obligatory co-operating with the state for the settlement of possible conflicts between interests of society and state power, assist permanent and all-round defence of interests of every person, inalienable rights and freedoms and to creation of the effective system of realization of the marked rights.

Key words: public organizations, public power, trade unions, human rights organizations, religious organizations, civil control.

Стаття надійшла 8 листопада 2013 р.

УДК [94(477.8):342.5]:303.44

О. В. Кондратюк

ЩОДО МОВНОГО ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА НА ТЕРИТОРІЇ ГАЛИЧИНИ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРЩИНИ

Проаналізовано мовне питання здійснення судочинства на території Галичини у складі Австро-Угорщини. Відмінною рисою функціонування австро-угорської судової системи і судочинства в Галичині були фактична правова нерівність та абсолютна незахищеність українців у судових органах Австро-

Угорської імперії. Великодержавна політика була спрямована на ствердження панування «верховної» нації та на поступову денационалізацію і колонізацію усіх меншин, зокрема українців. Прийнято низку законів, які значно обмежували застосування української мови в судочинстві у Східній Галичині, де українці становили більшість населення, а також сприяли усуненню суддів-українців із суддівських посад, численним порушенням їхніх прав під час судового процесу. Це позбавляло українське населення належного захисту прав у всіх напрямках соціального та суспільного життя, які підлягали правовому врегулюванню.

Ключові слова: Галичина, Австро-Угорська імперія, українська мова, суд, судочинство.

Постановка проблеми. У Галичині в період австро-угорського панування гостро постало питання використання української мови в державних установах, зокрема у суді та в процесі здійснення судочинства.

Стан дослідження. Вивченням питань становлення і розвитку української культури, зокрема мови, та українських правових традицій на землях Галичини у складі Австро-Угорщини присвячено чимало праць відомих правознавців та істориків, а саме: Т. Андрусяка, І. Гловацького, М. Гетьманчука, М. Грушевського, Б. Гудя, С. Дністрянського, В. Калиновича, М. Костицького, В. Кульчицького, К. Левицького, С. Макарчука, В. Марковського, В. Мудрого, Є. Олесницького, Ю. Сливки, П. Стецюка, Б. Тищика, І. Терлюка, І. Усенка, Ю. Римаренка, а також провідних мовознавців: О. Потебні, І. Франка, І. Огієнка, Ю. Шевельова, Л. Масенко.

Незважаючи на безсумнівну значущість історико-правових праць перелічених дослідників, варто констатувати, що зазначені наукові пошуки не вичерпали коло наукових досліджень у напрямі застосування української мови на теренах Галичини у складі Австро-Угорської імперії, відтак потребують подальшої наукової розвідки.

Мета статті – наблизитися до вирішення проблеми історико-правових закономірностей встановлення і розвитку української мови та українських правових традицій в умовах австрійського конституціоналізму в Галичині.

Виклад основних положень. Мова судочинства на території Галичини завжди була предметом дискусії. На початках установа австрійської влади на цих землях за судами було закріплено офіційно латинську мову. Ситуація змінилася внаслідок реформ її нащадка – імператора Йосифа II. За його указом від 1790 р. запроваджувалася нова офіційна мова судочинства: замість латинської – німецька. Пере-

думовою видання цього акта стало імператорське розпорядження від 27 березня 1788 р. У ньому зазначалося, що остаточним терміном упровадження німецької мови в користування судами Галичини визначено 1 листопада 1790 р. Від цієї дати ні суддя, ні адвокат не можуть обіймати свою посаду без знання німецької мови. Цей крок сприйняли з обуренням місцеві привілейовані соціальні групи, насамперед польська шляхта. Об'єднавши сили з угорськими магнатами, вони створили сильну опозицію імператорові та його однодумцям. У політичній та правовій сферах імперії Габсбургів розпочався гострий конфлікт між двома потужними коаліціями. Основним «театром військових дій» стала Галичина. Політична інтрига стала звичним явищем там, де це особливо недоречно, – у сфері правосуддя. Мова судового процесу спричинила гостре протистояння між політичними силами Австрійської імперії. Найгіршим у цьому конфлікті стало те, що рідна мова корінного та переважаючого за кількістю населення Східної Галичини взагалі не бралася до уваги. Українці були наразі приречені спостерігати за суперечкою двох еліт – австрійської та польської, двох мов – німецької і польської – за право вирішувати їхню долю у суді.

Внаслідок протистояння указ 1790 р. не набув чинності. Неймовірно, але польська шляхта мала настільки великий вплив, що їй вдалося скоригувати волю самого імператора. Отже, штучно створився законодавчий вакуум закріплення офіційної мови судового процесу на території Галичини. Це явище, безумовно, негативно вплинуло на роботу судової системи. Однак на допомогу законодавчій владі прийшла судова, яка своєю практикою відповідно до вимог часу формувала тенденції та вирішувала конкретні справи зручнішою для себе мовою.

У цей період на території Галичини діяли три крайові суди, п'ять кримінальних судів і 97 міських магістратів, котрі також здійснювали судочинство.

Крім того, залишилося 127 домінальних судів, які поділялись на юстиціарні та мандаторні. Магістрати, крайові, кримінальні суди вживали в процесі розгляду справ латинську мову. Вони продовжували дотримуватись імператорських актів 1774 р., що в тогочасних умовах уже не відповідало вимогам часу. В домінальних судах застосовували польську або німецьку мови.

Імператорський патент від 18 лютого 1826 р. установив остаточно офіційною німецьку. Водночас, побоюючись негативної реакції польської еліти, центральна влада надіслала запит місцевій крайовій владі аби та дала оцінку цим нововведенням. Місцеві державні органи

Галичини, представляючи інтереси польської шляхти, висловили свої заперечення.

Відтак розпорядженням імператора від 3 вересня 1830 р. установлювалося, що мовою судочинства буде німецька, але адвокатам і суддям поставили вимогу володіти латинською, німецькою і принаймні однією слов'янською мовою. Це було компромісом, вигідним для центральної австрійської влади, а не для місцевої польської. Остання, хоч і невдоволена таким розвитком подій, у той історичний відрізок часу не мала змоги чинити цьому опір. Втрату позицій польської шляхти засвідчувало постійне зростання кількості судів, котрі вживали у розгляді справ німецьку.

Найвищий орган управління судами (Oberste Justizstelle), відомий в Австрійській імперії своїм консерватизмом, неодноразово рекомендував і надалі використовувати у судах латинську мову. Про це йшлося у його декретах від 25 лютого 1831 р. та від 10 травня 1833 р. Відтак латинська частково відновила свої колишні позиції у судочинстві.

У 1840 р. львівська єврейська громада подала імператору клопотання про впровадження німецької мови у львівських судах, де тоді достатньо часто вживали польську. Звернення цієї громади стосувалося насамперед питання мови у міському магістраті, а конкретно – табулярних справ. Це клопотання було відхилене рішенням Віденського апеляційного суду від 11 травня 1840 р., оскільки воно не могло бути за суттю направлене імператору. На запит Львівського крайового суду апеляційний суд своїм висновком від 15 серпня 1844 р. рекомендував у спірних справах вживати тільки латинську мову, а у безспірних – також німецьку.

Скориставшись революційними подіями 1848 р., польськомовні чиновники розпочали наступ. Цього ж року Львівський крайовий суд видав ухвалу, згідно з якою фактично закріплював офіційний статус у суді за польською мовою. Відтоді австрійська центральна влада намагалася повернути у суди німецьку мову. Їй усяляко протидіяла місцева влада, адже для неї польська була принципово важливою. Тим часом від юристів – вихідців із української громади – 1848 р. надійшло прохання у Відень про надання рівної значущості в судовому процесі рутенській (українській) мові поруч із німецькою та польською. Віденський апеляційний суд відхилив прохання [1, s. 124–136]. Цього року листування з президентом Львівського апеляційного суду про здійснення судочинства реалізувалося лише польською та німецькою мовами [2].

Напружена мовна ситуація у судах Галичини була дещо пом'якшена розпорядженням імператора 1852 р. Згідно з його основними положеннями, польська й німецька мови у судовому процесі стали рівноправними з певною перевагою на користь німецької. Крім того, позови у суд могли подавати українською мовою, але їхній зміст мав викладатися латинськими літерами. Отже, українські юристи все-таки досягли певного успіху [1, s. 127–128].

Рескрипт міністерства юстиції від 22 серпня 1852 р. далі доповнив і скоригував це розпорядження:

1. Письмові звернення до суду, складені не адвокатом, направлялися німецькою чи польською мовами; їх можна було писати також рутенською мовою, але латинськими літерами.

2. Письмові клопотання адвокатів вносили лише німецькою.

3. З набуттям чинності нового Кримінально-процесуального кодексу вироки виносили польською або українською мовами, якщо обвинувачений не розумів німецької. Додаткове роз'яснення міністерства справедливості (юстиції) від 28 серпня 1860 р. зазначало, що протокол остаточного рішення мав складатися німецькою мовою, за винятком показів свідків, експертів і зізнань обвинуваченого (їх записували тією мовою, якою вони надані).

4. Акти внутрішнього управління, кореспонденція та записи у головних книгах суду виконували німецькою.

5. Кваліфікаційні іспити адвокатів і суддів здійснювалися німецькою мовою.

Декрет міністерства справедливості від 6 грудня 1857 р. установлював: висновки прокурора й адвоката у кримінальних справах мають складатися німецькою. Це був новий етап утвердження німецької мови як офіційної у судочинстві, що відбувався на тлі здійснення судових контрреформ в Австрійській імперії. Згідно з розпорядженням міністерства юстиції Австрії від 9 липня 1860 р., судочинство мало здійснюватися тією мовою, якою подано до суду прохання або усну заяву до протоколу. Якщо сторони у процесі вживали різні мови, суд виносив ухвалу, встановлюючи мовою ведення розгляду справи мову сторони, що швидше звернулася з позовною заявою до суду [3, s. 12]. Це розпорядження внесло позитив у питання використання мови в судовому процесі.

1867 р. Австрійська імперія була трансформована в Австро-Угорщину. Імператорська влада змінила політику стосовно поневоле-них народів. У її основу покладено принцип «поділяй і володарюй»,

відомий ще в Давньому Римі. Польській нації надавалась фактична повнота влади на території Галичини. Не становили виняток суд і мова судочинства.

Конфронтація трьох мов у судовому процесі завершилась 5 червня 1869 р. спільною постановою відразу кількох австрійських міністерств. Вона оголосила повну перемогу польської мови. Інтереси носіїв української мови взагалі не враховували [1, s. 127–128]. Безперечно, у тих історичних умовах складно було сподіватися на вигідне для українців вирішення конфлікту. Аналогічно виникала ситуація й у інших сферах державного життя Австро-Угорщини. Вживати українську мову дозволяли лише у повітових судах.

Цікаво, що найвищий Віденський трибунал більшість своїх рішень видавав двома мовами – німецькою і тією, що переважала на території, звідки походила справа. На жаль, нижчі суди не перейняли корисний досвід своєї вищої інстанції. Польська мова у судах Галичини стала домінантною. Водночас Міністерство юстиції рескриптом від 10 грудня 1869 р. рекомендувало всім судам Галичини у процесі листування з органами та посадовими особами австрійської центральної влади вживати німецьку.

Однак не слід вважати, що повітові суди стали тим правовим інститутом на території Галичини, де завжди і цілком використовували українську. Ситуація в цих судах була також складною і потребує додаткового аналізу.

Як відомо, в Австро-Угорщині повітові суди могли здійснювати судочинство не лише державною німецькою чи угорською мовами, а й поширеною у місцевості, де мешканці державною мовою (однією з двох) не володіли. Для Галичини ця норма означала, що судові рішення у таких випадках можуть бути записані українською. У разі неволодіння населенням відповідної місцевості Галичини державною (німецькою) мовою, процес у повітовому суді міг здійснюватися й українською, але остаточне рішення нею виноситися не могло. Коли ж у повітовому суді рішення виносили польською, до нього додавали переклад українською. З цією метою при повітових судах працювали перекладачі.

1876 р. сенат видав роз'яснення, згідно з яким подання та скарги могли вноситись у повітові суди «місцевою мовою». Отже, на території Галичини від 1876 р. кожний житель мав право звернутися у повітовий суд із вимогою про захист своїх порушених прав без огляду на власне незнання державної мови. Втім, для українців-знавців держав-

ної (німецької) мови уможливилось здійснення процесуальних дій рідною українською мовою. Це давало змогу, зокрема українським адвокатам, виявити вищий рівень фаховості. Така практика тривала аж до 1886 р., коли були запроваджені значні обмеження. Сенат змінив попередню думку і постановив, що усі письмові матеріали судової справи мають бути складені державною мовою [4, s. 708–711].

Необхідно віддати належне австрійській владі, яка 1876–1886 рр. враховувала інтереси національних меншин. Це був логічний крок, що на певний період забезпечив рівний доступ до суду (принаймні, повітового) кожному громадянину держави. Для прикладу, коли Галицьке намісництво у листуванні з громадянами української національності вжило латинський алфавіт, то за скаргою галицьких українців Державний трибунал у Відні 25 квітня 1882 р. установив, що дії намісника грубо порушують ст. 19 Конституції від 21 грудня 1867 р. [5].

З 1 жовтня 1869 р. державною мовою у судах і прокуратурі Галичини, як і в управлінні, стала польська. Це суперечило ст. 19 Конституції Австро-Угорщини 1867 р., що формально визнавала: «Всі народи держави рівноправні, й кожен народ має право берегти й розвивати свою національність та мову. Держава визнає рівноправність усіх вживаних у краї мов у школі, уряді та приватному житті». Натомість у Галичині, Буковині й Закарпатті українська мова відверто обмежувалася. Такою була основна риса Конституції – декларативність основних демократичних принципів. Закон, однак, надавав право звертатися до суду рідною мовою, але практичне значення це не мало, зокрема в умовах Східної Галичини [6, с. 51].

18 листопада 1890 р. на засіданні Галицького крайового сейму на ім'я урядового комісара при крайовому сеймі у Львові була подана інтерпеляція, де зазначалося: «Українська мова в установах і судах Східної Галичини просто ігнорується». (На підтвердження цієї тези наводилася низка фактів. Так, голова Золочівського окружного суду, якийсь Міхальчевський, розпорядженням від 22 липня 1890 р. наказав усі записи у ґрунтових книгах робити лише польською мовою, хоча відповідні заяви могли бути написані й українською. Суддю Підбузького повітового суду (тепер Львівської області) Реваковича притягнули до дисциплінарної відповідальності за те, що він розпорядився робити записи у ґрунтових книгах і заяви українською мовою). Як зазначалося, Золочівський і Перемишльський окружні суди, незважаючи на те, що обслуговували переважно українське населення, писали протоколи, здійснювали судові слідство і виносили вироки лише польською,

а Золочівська прокуратура жодного разу не склала обвинувальні висновки українською [7, с. 52].

Це звернення залишилося без відповіді. Питання знову актуалізувалося через два роки на сесії сейму 1892 р., де укотре наголошувалося: органи правосуддя, прокуратури та юстиції на всій території Східної Галичини впродовж 1891 р., як і низки попередніх, не склали жодного процесуального документа українською, хоча в окремих повітах українці становили понад 88% усього населення [6, с. 52]. Питання про мову судочинства було актуальне впродовж усього австрійського панування в Галичині; воно порушувалося не лише перед місцевою крайовою владою, а й перед центральними австрійськими органами.

Наприклад, 1901 р. група депутатів крайового сейму подала інтерпеляцію міністру юстиції: незважаючи на його накази від 9 липня 1860 р., 9 червня 1891 р. і 28 червня 1894 р., записи в ґрунтових книгах у всіх судах Східної Галичини роблять тільки польською. Суди без жодного винятку виносять рішення в цивільних і вироки у кримінальних справах лише польською. Так само органи прокуратури в Східній Галичині ніколи не складають обвинувальні висновки українською і працівники прокуратури в справах з українцями ніколи не застосовували їхню мову [8].

Суддями та іншими працівниками судів Австро-Угорщини на території Галичини були переважно поляки. На всіх стадіях кримінального процесу для кожного поляка вважалося нормою і мало неморальним обов'язком нехтувати правами українських підсудних, підозрюваних, а також політичних в'язнів на користування ними рідною українською мовою [9, с. 134]. Цивільний процес у цьому не відрізнявся від кримінального. Українська мова, як і українська нація, стали вигнанцями на своїх предковичних землях.

1 липня 1910 р. відбулась збройна сутичка у Львівському університеті на ґрунті етнічного протистояння українців з поляками. Загинув студент юридичного факультету А. Коцко, отримали поранення ще 22 українські студенти. Після цього 101 студента заарештували. 1911 р. над ними відбувся судовий процес, де обмежувалось право підсудних на вжиття української мови. З приводу цього преса відкрито писала, що «для українського народу під польським пануванням у Галичині закони і практика – дві зовсім різні речі» [10, с. 140].

У зв'язку з цим згадаємо книгу Я. Перацького, присвячену справі мови у східногалицьких судах і органах прокуратури, яка вийшла у Львові того ж 1911 р. Автор, суддя крайового суду, вважаючи

українців плем'ям, що перебуває в історичній системі значущості нижче від поляків за соціально-економічним і культурним розвитком, спираючись на авторитет інших тодішніх польських науковців і передусім на професора Львівського університету С. Стажинського, зробив висновок, що питання мови в Галичині має право врегулювати лише крайовий сейм [11, с. 101].

В останньому ж позиції польської меншини, через недосконалість виборчого законодавства та масових фальсифікацій на виборах, залишалися домінуючими. Оскільки Галицький сейм це питання наразі не врегулював, Перацький, посиляючись на проголошену чинною Конституцією незалежність суддів і відокремлення суду від адміністрації в усіх інстанціях, зухвало стверджував, що суддя має самостійно вирішувати питання, яку мову застосовувати в судовому процесі. «Пан сендзя» висловив обурення навіть з приводу того, що судді-українці розмовляють українською з технічними судовими працівниками української національності [11, с. 111].

Прикро, але думку судді крайового суду Я. Перацького підтримувала більшість чиновників на всіх ланках державного управління.

Висновки. На території Галичини й інших українських земель, котрі входили до складу Австро-Угорщини, функціонував державний апарат управління, який виражав інтереси австрійської верхівки. Серед державних службовців було непропорційно мало українців, державне діловодство і судочинство здійснювалося не українською, а польською.

Обмежувалися, а подекуди й грубо порушувалися права українського населення, котре проти своєї волі перебувало у складі Австро-Угорської імперії.

Велика роль у національному пробудженні українців у Галичині в першій половині XIX ст. належала революційним подіям у Європі (*Весна народів*) 1848–1849 рр. Заснування у Львові першого національного представницького органу Головної руської ради і видання першої української газети «Зоря Галицька» стало справді видатним явищем для українців – і західних, і східних. Нарешті європейці побачили багатомільйонний автохтонний народ у центрі Європи.

В той історичний період у боротьбі за право бути мовою судочинства між двома мовами колонізаторів втрутилася й українська. Шансів на успіх у неї було небагато. Її інтереси не мали забезпечення адміністративним ресурсом, якого впродовж усього перебування Галичини у складі Австрії та Австро-Угорщини було вдосталь у розпо-

рядженні носіїв німецької мови, а після перебудови адміністративного апарату 1848 р. він з'явився і в носіїв польської мови.

1. Hillbricht K. O języku Sądowym w Galicji / K. Hillbricht // Prawnik. – Lwów, 1871. – R. II, nr 30. – S. 124–136.
2. Державний архів Львівської області, ф.146, оп. 7, спр. 28428.
3. P. S. Uprawnienie mowy narodowej w sądownictwie / P. S. – Lwów, 1866. – S. 12. – 36 s.
4. Napiorkowski A. Język w sądach gminnych / A. Napiorkowski // Gazeta sądowa. – Warszawa, 1905. – R. XXXIII, nr 43. – S. 708–711.
5. Домбчевський Р. За право мови / Р. Домбчевський // Ювілейний Альманах Союзу Українських Адвокатів у Львові. – Львів: СУА, 1934. – С. 170–255.
6. Кульчицький В. С. Державний лад і право в Галичині (в другій половині XIX – на початку XX ст.) / В. С. Кульчицький. – ЛДУ, 1966. – С. 51. – 68 с.
7. Protokoly Sejmu Krajowego z roku 1890. §18. – S. 17–18. – 18 s.
8. Stenographische Protokolle über die Sitzungen des Hauses der Abgeordneten des österreichischen Reichsrates in Jahren 1901 und 1902. XVII Session. X Band. Wien, 1902. S. 4630–4631.
9. Гловацький І. Ю. Українські адвокати Східної Галичини (кінець XVIII – 30-ті роки XX ст.) / І. Ю. Гловацький, В. І. Гловацький. – Львів: Львів. юрид. ін-т МВС України, 2004. – С. 140. – 134 с.
10. Діло. – 1911. – 17 лют. – С. 140.
11. Pieracki J. Kwestja językowa w sądach i prokuratoryach wschodnio-galicyskich / J. Pieracki. – Lwów: Spółka wydawn. i drukarnia «Polonia», 1911. – VI. – 177 s.

Кондратюк А. В. Относительно языкового вопроса ведения судопроизводства на территории Галичины в составе Австро-Венгрии.

В статье анализируется языковой вопрос ведения судопроизводства на территории Галичины в составе Австро-Венгрии. Отличительной чертой функционирования австро-венгерской судебной системы и судопроизводства в Галичине были фактическое правовое неравенство и абсолютная незащищенность украинцев в судебных органах Австро-венгерской империи. Великодержавная политика была направлена на утверждение господства «верховой» нации и на постепенную денационализацию и полонизацию всех меньшинств, в частности украинцев. Принят ряд законов, которые значительно ограничивали использование украинского языка в судопроизводстве в Восточной Галичине, где украинцы представляли большинство населения, а также способствовали устранению судей-украинцев из судебных должностей, многочисленным нарушением их прав во время судебного процесса. Это лишило украинское население надлежащей

защиты прав по всем направлениям социальной и общественной жизни, которые подвергались правовому урегулированию.

Ключевые слова: Галичина, Австро-Венгерская империя, украинский язык, суд, судопроизводство.

Kondratyuk O. V. In relation to language question of conduct of rule-making on territory of Galychyna in composition Austria-Hungary.

In the article the language question of conduct of rule-making is analysed on territory of Galychyna in composition Austria-Hungary. The distinguishing feature of functioning of the austria-hungary judicial system and rule-making in Galychyna were actual legal inequality and absolute unprotectedness of Ukrainians in judicial bodies to the Austria-Hungary empire. A great-power policy was sent to claim of domination of «supreme» nation and on gradual denationalization of all minorities, in particular Ukrainians.

The row of laws which considerably limited the use of Ukrainian in rule-making in East Galychyna is accepted, where Ukrainians presented majority of population, and also assisted the removal of Judges-Ukrainians from judge positions, by numerous violation of their rights during a trial. It deprived the Ukrainian population of the proper defence of rights in all directions of social and public life, which was subject to the legal settlement.

Key words: Galychyna, Austria-Hungary empire, Ukrainian, court, rule making.

Стаття надійшла 25 грудня 2013 р.

УДК 352(091)(477)

С. І. Крамар

САМОВРЯДУВАННЯ РУСЬКОЇ (УКРАЇНСЬКОЇ) ГРОМАДИ КАМ'ЯНЦЯ У XV–XVII ст.

Досліджено особливості правового становища руської громади Кам'янець упродовж XV–XVII століть. Проаналізовано королівські привілеї, якими закріплювалися за такою громадою права на автономне управління та судочинство. Війт визнавався головною посадовою особою руської громади у місті. У сфері судочинства повноваження війта полягали у розгляді справ незначної складності та справ щодо порушення права власності. Лава – колегіальний виборний орган руської громади міста, до відання якого входив розгляд судових справ. Упродовж XV–XVII століть відбувалося неодноразове підтвердження особливого правового статусу руської громади Кам'янець, що передбачало обмеження можливостей впливу юрисдикції польської громади,